

Co člověku brání zřít ve vyšších světech

Rudolf Steiner

Stuttgart, 23. listopadu 1913

Čím to je, že esoterik, i když se celé roky cvičil v koncentraci a meditaci, stále ještě nedospěl ke zření ve vyšších světech? Abychom srozumitelně odpověděli na tuto otázku, podíváme se na to, co je vlastně meditování. Chceme-li medítovat, máme vůli odvrátit se od vnějších věcí a přejeme si, aby přestaly ovlivňovat naše myšlenky, aby nás nerušily v oddanosti duchovnímu světu. Před naší medituující duší se však ustavičně vsouvají vnější události a myšlenky na ně, snaží se nás odvést od meditace, vzpírají se naší oddanosti, takže proti nim musíme bojovat s krajní silou své vůle. Budeme-li chtít zjistit, kdo se to vlastně vzpírá naší nejlepší vůli, může nám to objasnit následující příklad.

Předpokládejme, že by se před nás postavil někdo cizí a řekl by: „Jste těkavý člověk.“ V devadesáti devíti ze sta případů by nás to značně vyvedlo z míry, neboť až dosud jsme měli za to, že jsme velmi dobrým esoterikem, který své nitro, co se týče jeho chyb, vážně prohledal, a teď si přijde někdo cizí a tvrdí opak.

Stejně jako se před nás staví tento cizí člověk, se před nás ve všech těch myšlenkách, které se vsouvají do naší meditace, staví také něco, o čem se domníváme, že to neznáme, přitom jsme to však my sami, kdo se ve všech těchto myšlenkách projevuje a ukazuje nám, jak těkaví vlastně jsme a jak málo se dokážeme odpoutat od svých všedních starostí a žádostí. Neboť to, co tu do nás během meditace neustále vniká, i když si přece přejeme, abychom se od vnějších věcí oddělili a spojili se s duchovním světem, je proudící život našich žádostí. V obrazech každodenního života nám bez ustání proudí do myšlení a vzpírají se, chceme-li se spojit s duchovní oblastí.

Že to tak je, může být k našemu dobru, protože ve všech těchto obrazech a myšlenkách, ve svém životě žádostí, který do nás neustále proudí, se sami poznáváme; musí nás to přivést k sebepoznání, jemuž jsme se doposud věnovali velmi letmo. Většinou však ještě hledáme všelijaké omluvy, neboť nechceme obviňovat sami sebe, a to je důvod, proč nám pohled do duchovního světa zůstává stále ještě uzavřen; naše žádostivé Já [*Begierden-Ich*] před ním zatahuje závoj. Kdybychom svou pozornost více odvrátili od událostí a zkušeností života svých žádostí, kdybychom své Já obrátili k duchovnímu světu a zaměřili na něj celou svou rozjímavost, už dávno bychom měli úspěch. Kdybychom, abych uvedl triviální příklad, na svou meditaci vynaložili jen tolik pozornosti, kolik jí vynakládáme na rozhovory všeho druhu, které vedeme v různých společnostech, nebo i na novinky o svých drahých bližních, rychle bychom v poznání vyšších světů pokročili a své vzpírající se Já bychom odrazili.

Co jsou naše myšlenky jiného než vzpomínky na dřívější události? A tyto události nejsou nic jiného než naše žádosti, které jsme pocítili. Kdyby se nám nestaly požitkem, neuchovali

bychom je ve vzpomínce. Jen prozkoumejte svou paměť; zjistíte, že se do ní vrylo všechno, co jste pociťovali většinou jako požitek. Vše, co nám zůstalo lhostejné, co nás nijak zvlášť nezaujalo, čeho jsme si takříkajíc nijak neužili, z naší paměti zmizelo, stejně jako si dítě chodící do školy v pozdějších letech už nevzpomíná na drobné zvláštnosti učební látky, protože se ve svých školních letech o učební látku většinou příliš nezajímáme, a proto se nevtiskuje do paměti tak hluboko.

Tím, co také nutně musíme na svůj esoterní vývoj vynaložit, je oddanost. Není to metoda, co musíme použít v meditaci, a ani nás nemá vést přání co nejvíc meditoval, abychom měli spoustu prožitků v duchovním světě; to vše se nás nemá dotýkat, viděli bychom pak jen svá vlastní přání, neboť by tu vládu nad námi získal Lucifer. Z tohoto Luciferova a Ahrimanova světa se jen tak pohodlně nedostaneme. Domníváme-li se, že jsme pěstovali důkladné sebe- poznání, přitom však ještě hledáme omluvy, pak je to Ahriman, kdo vedle nás stojí. Hledáme-li omluvy, když nám někdo řekne: To nebo ono jsi udělal špatně - i to je Ahriman. Máme Ahrimana a Lucifera příliš rádi, doprovázejí nás celým životem, právě proto, že je máme tak velmi rádi. A proč je máme tak rádi? Pokusím se to objasnit na příkladu.

Čím uklidní matka plačící dítě? Tím, že ho polaská a pohladí ho po tvářičce, což u dítěte v každém případě vyvolá příjemný tělesný pocit. Musíme ovšem vědět, čím se Ahriman a Lucifer dávají lidem najevo a získávají jejich oblibu - totiž tím, že nás uvádějí do kontaktu s věcmi světa kolem nás, světa, v němž hledáme svůj požitek, jehož uspokojení je nám tak příjemné. V působení světelných paprsků, které nechávají dopadat na objekty a které pak od těchto věcí zase září k nám, v tomto doteku paprsků cítíme podněcování, které nám je příjemné, tak jako má plačící dítě příjemný pocit z laskavého doteku matky. Lucifer a Ahriman nás hladí kouzlením světelných paprsků nad věcmi světa a naše oči tyto věci dotekem s paprsky vnímají.

Především se tyto mocnosti prosazují také v současné vědě a ve filosofii, jako například v jednom rozhovoru Schopenhauerova žáka [Deussena] s Nietzschem. Deussen Nietzschemu tvrdí, že popření vůle podmiňuje život, zatímco Nietzsche pravil, že k životu vede zušlechťování vůle. Kdybychom se dobře podívali na první výrok a zamysleli se nad ním, museli bychom říci, že popření vůle nevede k životu, ale ke smrti, neboť opilec, vagabund, který uplatňuje popření vůle k životu ve svých žádostech a nedrží je na uzdě, který přitakává každému požitku, jenž se mu v životě naskytá, ten nedosáhne života, nýbrž najde předčasnou smrt, zatímco člověk, který usiluje o zušlechťování vůle, vyzařuje síly uzdravujícího zárodku, s nímž se spojují jeho paprsky; tento člověk bude životu přitakávat svým zdravím. Učenci se domnívali, že v tomto Deussenově výroku se dívají přes ostré brýle, místo toho se však dívali jen přes brýle s „dřevěnými“ skly.

I tady vidíme, že se Ahriman opět staví před člověka, neboť my sami se ho v žádné záležitosti života nechceme pustit, jak ho máme rádi. Je nutné, abychom si to vše uvědomili, neboť Lucifera a Ahrimana musíme s otevřenými očima rozpoznávat ve veškerém svém konání, zejména tam, kde se tyto dvě mocnosti chtějí postavit před naši meditaci, aby nám zabránili v pohledu do duchovního světa. Neboť nastala chvíle, kdy musíme usilovat o to, abychom ve svém vývoji pokročili k duchovnímu poznání formováním svých duchovních

orgánů jasnozření, aby tyto orgány nezaschly a nestrávily samy sebe. Zvolna a postupně musíme růst v duchu, z něhož jsme zrozeni: *Ex Deo nascimur*.

Na počátku svého života, který má původ v božství, jsme ještě byli proniknuti božsky-duchovními silami; tyto síly působí dosud v dítěti do výměny zubů, působí dosud v mléčných zubech. V sedmi letech výměna zubů proběhla a objevují se nové zuby, určené pro tento život. Tak se u člověka všechno obnovuje, staré je odsunováno novým, vlasy vypadávají a nové nastupují na jejich místo, nehty jsou zastříhovány a opět dorůstají. Duchovní síly, které působily při výstavbě, při růstu dítěte, dospěly s vypadáním jeho prvních, respektive mléčných zubů ke svému konci a nyní začínají na výstavbě pro současnou inkarnaci pracovat jiné síly nebo bytosti, ovšem s výstavbou začíná také ihned rozpad, odumírání orgánů. Zvolna směřují ke smrti, neboť dokonce i každá myšlenka, kterou si člověk pomyslí, způsobuje v mozkových buňkách zkázu, respektive to, co je hmotné, je zasvěceno pozvolnému odumírání: *In Christo morimur*.

Zvolna rosteme k duchu. Naše vlasy bělají, všechny naše orgány pomalu přecházejí v ducha, celé naše tělo spěje ke zduchovní a v duchu opět povstane: *Per Spiritum Sanctum reviviscimus*.

GA 266/III